

Man behøver ikke være ekspert i symbolanalyse og farvekomposition for at arbejde med kunst i dansktimerne. En ny metode, hvor børn skal bruge sanser og nysgerrighed til at opleve værkerne, er ved at blive udbredt – både i skoler og på kunstmuseer. En metode, der også kan bruges på tekster i danskundervisningen, og som styrker elevernes kommunikationsevner.

TEKST SIGNE BJERRE

FARVEL TIL DET GYLDNE SNIT

På Kunsten i Aalborg skal eleverne gå åbent til værkerne. I stedet for faste analyseredskaber skal de svare på det simple spørgsmål: "Hvad foregår der i billedet?"

FOTO NIELS FABÆK

"

Det er en utrolig demokratisk metode, fordi den lægger op til, at alle kan deltage uanset forudsætninger

Peter Juul, kunstformidler

Kompositionen og symbolerne nærmest vælter ud af lærredet. 'Primavera' er et skoleeksempel på det gyldne snit og komplementærfarver. Billedet af det unge par i solnedgangen hænger på Kunstmuseet Kunsten i Aalborg. Det er et af de værker, som Peter Juul ofte viser for skoleelever, når de besøger museet. Han er kunstformidler og leder af Kunsten Kreativitarium, der er museets formidlingsenhed for børn.

"Der er utrolig meget at tale om her, lige fra farver og symboler til forgrund, mellemgrund og baggrund. Alt det, som eleverne typisk skal igennem i en billedanalyse," siger Peter Juul.

Men når han viser billedet for skoleelever, undgår han bevidst at fortælle dem om det gyldne snit og de mange lag af betydning, som billedet indeholder. På kunstmuseet Kunsten er det nemlig langt vigtigere at lade børnene sanse selv og komme med deres egne bud på, hvad de ser.

"Hvis jeg serverer det hele for dem, lukker jeg børnenes sanser. For mig er kunst åbent. Derfor tager jeg også alt det, børnene siger, alvorligt og bruger det aktivt i formidlingssituationen. Det er ikke mig som formidler, der har svaret. Det er noget, vi finder frem til sammen," siger Peter Juul.

Metoden, som han og de andre kunstformidlere på Kunsten arbejder med, hedder VTS-metoden.

VTS står for Visual Thinking Strategies og går ud på at støtte børns evne til at kommunikere og reflektere ved at observere kunst i en gruppesammenhæng.

"Det er en utrolig demokratisk metode, fordi den lægger op til, at alle kan deltage uanset forudsætninger. Der findes ingen rigtige eller forkerte svar. Det giver et trygt rum, som gør,

at eleverne i højere grad tør åbne munden," siger Peter Juul.

'Hvad foregår der her?'

VTS-metoden er udviklet af den amerikanske psykolog Abigail Housen i samarbejde med Philip Yenawine, tidligere leder af undervisningsafdelingen på Museum of Modern Art (MoMA) i New York. Metoden praktiseres i dag på en lang række museer og skoler i USA og er nu også ved at vinde frem på museer og skoler i Danmark.

"Som udgangspunkt går metoden ud på, at man går fuldstændig åbent til et værk. Man nævner ikke noget om, hvad værket hedder, eller hvem der har lavet det. Man placerer sig blot foran værket sammen med børnene og stiller dem spørgsmålet: 'Hvad foregår der her?'," fortæller Peter Juul.

Børnene kan svare hvad som helst, lige fra 'Jeg kan se noget rødt' eller 'Jeg kan se en mand ved et bord'. Uanset hvad de siger, er dialogen og analysen i gang, når det første åbne spørgsmål er stillet.

"Opgaven som formidler er at kunne lytte aktivt og nysgerrigt. Hvis et barn siger, at han ser en mand, søger jeg for at pege på det, barnet nævner på billedet, og spørger, om det er det, barnet mener. Både for at bekræfte, at vi taler om det samme, og for at sikre mig, at resten af klassen er med," forklarer Peter Juul.

FOTO ROCCO PEDITO

Herefter stiller han spørgsmål nummer to: 'Hvad kan du se, der får dig til at sige det?'

"Det kan være, at det er helt vildt åbent, men spørgsmålet er med til, at eleverne bliver tvunget til at sætte ord på det, de ser. På den måde træner de deres observationsevne og øver sig i at argumentere," siger Peter Juul.

Samtidig får børnene øvet sig i at lytte til hinanden og sætte sig ind i andres tanker og måder at anskue verden på.

"De andre elever ser måske noget helt andet, og så får vi en snak ▶

Man lukker børnenes sanser, hvis man serverer det hele for dem, forklarer kunstformidler Peter Juul.

Harald Slott-Møllers *Primavera* (1901) er et godt eksempel på et billede, hvor man nemt kan lave kompositions- og symbolanalyse. Men med VTS-metoden handler det om slippe analyseredskaberne og i stedet lade elevernes nysgerrighed styre. Gengivet med tilladelse fra Kunsten Museum of Modern Art Aalborg.

HVAD GÅR VTS-METODEN UD PÅ?

- **Visual Thinking Strategies** er en kunstformidlingsmetode, som handler om at støtte børn og unge i at udvikle refleksion, kritisk tænkning og kommunikationsevner ved at lade dem observere kunst i en gruppesammenhæng.
- **Metoden er udviklet** af psykolog Abigail Housen og Philip Yenawine, tidligere leder af undervisningsafdelingen på Museum of Modern Art (MoMA) i New York.
- **Metoden tager udgangspunkt i børnenes egne erfaringer og observationer.** Ved at lade børn ytre sig og begrunde, hvad de observerer i et kunstværk, opmuntrer man den verbale kommunikation og endeven til at reflektere.

"
Vi får meget positiv feedback
fra lærerne. De kan se, hvor
meget eleverne byder ind.

om det. Hvis man er en god formidler, lader man samtalen køre uden at stille andre spørgsmål end 'Hvad foregår der her?' og 'Hvad får dig til at sige det?,' siger Peter Juul.

Det er kun, hvis samtalen går i stå, at man som formidler stiller VTS-metodens tredje spørgsmål: 'Hvad kan vi ellers finde i billedet?'.

Svaret ligger hos beskueren

På Kunsten kommer både elever fra indskolingen og udskolingen. Og mange af lærerne oplever, at de børn, der normalt ikke siger så meget, siger mere, når de er på museet.

"Vi får meget positiv feedback fra lærerne. De kan se, hvor meget eleverne byder ind, og hvordan metoden er med til at støtte eleverne i at kommunikere og lytte til hinanden," siger Peter Juul.

En af de lærere, der er vant til at komme på Kunsten med sine elever, er Karina Jørgensen. Hun har undervist i dansk og billedkunst i 20 år og har netop færdiggjort et efteruddannelseskursus på Kunsten, hvor hun har snuset til VTS-metoden.

"Som dansklærer kan jeg ikke lade være med at tænke metoden ind i andre kontekster. Det er spændende, hvordan man

kan bruge metoden til at tale om billeder, men jeg kan i høj grad også bruge det i min danskundervisning," siger Karina Jørgensen, der til daglig underviser på Vesterkærets Skole i Aalborg.

Når hun underviser sine 2. klasseelever i dansk, oplever hun, at metoden er med til at øve eleverne i at sætte ord på deres egne tanker. Samtidig øver eleverne sig i at sætte sig ind i de andre elevers tankegang og får dermed trænet deres empathiske evner.

"Det, der gør metoden god i mine øjne, er, at elevens egen mening kommer i spil. Svaret lig-

ger ikke inde i teksten eller i billedet, men hos beskueren eller læseren. På den måde er det en meget inkluderende metode," siger Karina Jørgensen.

Mere tankegang end metode

På efteruddannelsen har hun øvet sig i at bruge VTS-metodens tre spørgsmål i forhold til at tale om billeder. Og det har hun i baghovedet, når hun introducerer de yngste elever til tekster i danskundervisningen.

"Elevernes kommunikationsevner er jo et vigtigt element i de læringsmål, vi har i dansk. ►

VTS-METODENS TRE SPØRGSMÅL

Som udgangspunkt må du som formidler kun stille nedenstående tre spørgsmål til eleverne. I Danmark bliver metoden dog brugt mindre stringent end i USA. Det vigtigste er, at man som formidler forholder sig åben og aktivt lyttende.

Hvad foregår
der i
kunstværket?

Hvad er det,
du ser, der får
dig til at sige
det?

Hvad kan
vi ellers
finde?

Det handler om, at vi som lærere er åbne og nysgerrige overfor, at der er mange forskellige tolkninger af en tekst

Karina Jørgensen, dansklærer

På den måde egner VTS-metoden sig godt til danskundervisningen. Jeg bruger ikke nødvendigvis spørgsmålene stringent, men jeg har intentionen med mig i baghovedet,” siger Karina Jørgensen.

Metoden gør, at hun er blevet mere opmærksom på at lade eleverne komme til orde i undervisningen og træde et skridt tilbage selv.

”For mig er det mere en tankegang end en metode. Det handler om, at vi som lærere er åbne og nysgerrige overfor, at der er mange forskellige tolkninger af en tekst, fremfor at vi fortæller eleverne, at der er rigtige og forkerte svar,” siger Karina Jørgensen.

Hun peger på, at metoden egner sig til mange fag i skolen:

”Det handler ikke så meget om facit. Det handler om, at vi som lærere anerkender, at der er forskellige måder at komme til facit på, og at vi søger for, at der er rum til samtalen.”

Nysgerrighed skal drive samtalen

I sit arbejde med eleverne ser Peter Juul sig selv som facilitator frem for den klassiske formidler, der videregiver svar og viden.

Men det er ikke ensbetydende med, at han bare er mikrofonholder. For ham handler det om at forholde sig åbent og nysgerrigt til det,

børnene siger, og samtidig forsøge at oversætte det med nogle analysebegreber:

”Hvis et barn siger, at det kan se mange røde farver, kan jeg for eksempel finde på at oversætte det ved at sige, at der er mange varme farver. På den måde kan jeg som formidler liste nogle begreber eller perspektiveringer ind og være med til at udvide samtalen,” siger Peter Juul.

Oversættelsen kan også bestå i at pege på, at to elever har forskellige oplevelser af et billede.

”Her er det vigtigt, at man ikke går ind og bedømmer, hvad der er rigtigt eller forkert, men at man i stedet gør eleverne opmærksomme på, at man godt kan se med forskellige øjne,” siger han.

Er det en vigtig pointe, at man ikke skal bedømme, hvad der er rigtigt eller forkert?

”Ja, for det giver børnene mod på at åbne mere op. Det kan godt være, at jeg har en stor viden om det her værk, men pointen er, at børnene kommer på banen. Og selvom det ikke er så struktureret i forhold til en almindelig analysegennemgang, lykkes det som regel alligevel at få analyseret billedet og komme omkring de centrale tematikker,” fortæller Peter Juul. ■

BLÅ BOG

• **Peter Juul**
Kunstformidler på Kunsten Museum of Modern Art Aalborg og leder af Kreativitatorium. Han er også forfatter til frilæsningsbogen *Kunst* i Alineas Fagklub.